

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 4 maja 2023 r.

Pozycja 139

POSTANOWIENIE

z dnia 20 lipca 2016 r.

Sygn. akt Ts 81/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Leon Kieres – przewodniczący i sprawozdawca

Julia Przyłębska

Andrzej Rzepliński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej [...] S.A. w sprawie zgodności:

- 1) art. 222 ust. 1 w zw. z art. 360 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2015 r. poz. 233, ze zm.) z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 78 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 222 ust. 1 w zw. z art. 360 oraz art. 229 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2015 r. poz. 233, ze zm.) z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej osobiście do Trybunału Konstytucyjnego 29 kwietnia 2016 r. [...] S.A. (dalej: skarżąca) wystąpiła o zbadanie zgodności art. 222 ust. 1 w zw. z art. 360 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U.2015.233, ze zm.; dalej: prawo upadłościowe) z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 78 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji, a także art. 222 ust. 1 w zw. z art. 360 oraz art. 229 prawa upadłościowego z art. 2 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano w związku z następującą sprawą. W toku postępowania upadłościowego prowadzonego z majątku dłużnika skarżącej (dalej: upadłego) syndyk masy upadłości złożył do depozytu sądowego kwotę 520 439,55 zł (postanowienie sędziego-komisarza z 15 kwietnia 2011 r.). Kwota ta przypadała jednemu z wierzycieli upadłego na podstawie prawomocnego planu podziału funduszków masy upadłości. Przyczyną złożenia pieniędzy do depozytu było niepodanie przez tego wierzyciela numeru rachunku bankowego. Po zakończeniu postępowania upadłościowego z wnioskami o wydanie kwoty złożonej do depozytu wystąpili upadły oraz wspomniany już wierzyciel. Postanowieniem z 5 grudnia 2011 r. (sprawa [...]) Sąd Rejonowy dla w W. – Sąd Gospodarczy X Wydział

Gospodarczy dla Spraw Upadłościowych i Naprawczych (dalej: Sąd Rejonowy w W.) nakazał wypłacić z depozytu sądowego całą sumę wierzycielowi, a wniosek upadłego oddalił. Na skutek apelacji złożonej przez skarżącą Sąd Okręgowy w W. – XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy w W.) postanowieniem z 16 lipca 2015 r. (sprawa [...]) uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w W. z 5 grudnia 2011 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu sądowi. Jak ustalił Sąd Okręgowy w W., w składzie sądu pierwszej instancji powinien był orzekać sędzia-komisarz, a tymczasem orzekał inny sędzia. Postanowieniem z 10 września 2015 r. (sprawa [...]) Sąd Rejonowy w W. w składzie sędziego-komisarza ponownie wydał wierzycielowi sumy złożone dla niego w depozycie sądowym i oddalił wniosek dłużnika skarżącej o ich wydanie. Postanowieniem z 2 października 2015 r. (sprawa [...]) Sąd Rejonowy w W. odmówił sporządzenia uzasadnienia swojego postanowienia z 10 września 2015 r., zaś postanowieniem z 6 października 2015 r. (sprawa [...]) odrzucił zażalenie skarżącej na postanowienie z 10 września 2015 r. Wskazał przy tym, że przepisy prawa upadłościowego (w szczególności art. 359-360) nie przewidują możliwości zaskarżenia postanowienia o wydaniu sum z depozytu sądowego. Na to ostatnie postanowienie skarżąca wniosła zażalenie, które Sąd Rejonowy w W., w składzie trzech sędziów, oddalił postanowieniem z 25 stycznia 2016 r. (sprawy [...]), doręczonym skarżącej 1 lutego 2016 r.

Skarżąca kwestionuje przepisy prawa upadłościowego w ich brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U.2015.978, ze zm.; dalej: prawo restrukturyzacyjne), tj. sprzed 1 stycznia 2016 r. Jej zdaniem art. 222 ust. 1 w zw. z art. 360 prawa upadłościowego „w zakresie, w jakim nie przewidują możliwości kontroli instancyjnej w postaci wniesienia środka zaskarżenia (apelacji lub zażalenia) na postanowienie sędziego-komisarza w przedmiocie wydania depozytu sądowego po zakończeniu postępowania upadłościowego, naruszając tym samym prawo uczestnika postępowania o wydanie depozytu do sądu, zasadę dwuinstancyjnego postępowania, zasadę równości i niedyskryminacji, zasadę proporcjonalności w ograniczeniu praw, a ponadto zasadę demokratycznego państwa prawnego”, są niezgodne z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 78 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji. Jednocześnie skarżąca wyraża przekonanie, że art. 222 ust. 1 w zw. z art. 360 oraz art. 229 prawa upadłościowego „w zakresie, w jakim brak jest jednoznacznego określenia prawa uczestnika postępowania o wydanie depozytu do środków zaskarżenia na postanowienie sędziego-komisarza, co prowadzi do naruszenia zasady poprawnej legislacji wynikającej z zasady państwa prawnego”, są niezgodne z art. 2 Konstytucji.

Skarżąca wniosła o wydanie postanowienia tymczasowego o zawieszeniu lub wstrzymaniu wykonania postanowienia sędziego-komisarza Sądu Rejonowego w W. z 10 września 2015 r., ponieważ wykonanie tego postanowienia może spowodować nieodwracalne skutki wiążące się z dużym uszczerbkiem dla niej i przemawia za tym jej inny ważny interes.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 25 maja 2016 r. skarżącą wezwano do uzupełnienia braków formalnych skargi przez doręczenie odpisów i kopii postanowień Sądu Rejonowego w W. z 5 grudnia 2011 r. oraz Sądu Okręgowego w W. z 16 lipca 2015 r. wraz z uzasadnieniem, a także doręczenie kopii pisma Sądu Rejonowego w W. z 7 grudnia 2011 r., które skarżąca określiła jako „odpowiedź na dokonane zajęcie sum depozytowych Sądu Rejonowego dla W. (...), zaksięgowanych w dniu 10 maja 2011 r. pod pozycją as – 460/11 (...) oraz pod pozycją as – 461/11 (...)”. Ponadto skarżącą zobowiązano do udokumentowania daty doręczenia jej postanowienia Sądu Rejonowego w W. z 25 stycznia 2016 r. (sprawy [...]) wraz z uzasadnieniem w inny sposób aniżeli tylko przez „prezentację” kancelarii pełnomocnika skarżącej (np. przez doręczenie kopii potwierdzenia odbioru postanowienia).

W odpowiedzi na zarządzenie sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 8 czerwca 2016 r. wpłynęło do Trybunału pismo skarżącej wraz z załącznikami.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Na etapie wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej Trybunał Konstytucyjny bada, czy spełnia ona wymagania określone w art. 64-66 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.2016.293; dalej: ustawa o TK) i czy nie zachodzą w jej wypadku okoliczności, o których mowa w art. 77 ust. 3 ustawy o TK, m.in. czy skarga nie jest oczywiście bezzasadna (art. 77 ust. 3 pkt 3 ustawy o TK).

2. Skarżąca kwestionuje przepisy prawa upadłościowego w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r., przy czym należy zauważyć, że art. 222 ust. 1 i art. 229 prawa upadłościowego nie uległy zmianie wraz z wejściem w życie prawa restrukturyzacyjnego. Jedynie brzmienie art. 360 prawa upadłościowego zostało wówczas (istotnie) zmienione (rozwinęte), jednak zgodnie z art. 449 prawa restrukturyzacyjnego przepis ten znajduje zastosowanie w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r. do spraw, w których wnioski o ogłoszenie upadłości wpłynęły przed 1 stycznia 2016 r.

Zgodnie z art. 222 ust. 1 prawa upadłościowego na postanowienia sądu upadłościowego i sędziego-komisarza zażalenie przysługuje w przypadkach wskazanych w ustawie. Zażalenia na postanowienia sędziego-komisarza rozpoznaje sąd upadłościowy jako sąd drugiej instancji. Stosownie do art. 229 prawa upadłościowego w sprawach nieuregulowanych ustawą do postępowania upadłościowego stosuje się odpowiednio przepisy księgi pierwszej części pierwszej ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.2014.101, ze zm.; dalej: kpc lub kodeks postępowania cywilnego), z wyjątkiem przepisów o zawieszeniu i wznowieniu postępowania.

Jak stanowi art. 360 prawa upadłościowego w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r., po umorzeniu lub zakończeniu postępowania upadłościowego sumy zatrzymane w depozycie, o ile nie przypadną osobie wskazanej w planie podziału, wydaje się upadłemu na jego wniosek.

3. Skarżąca twierdzi, że art. 222 ust. 1 w zw. z art. 360 prawa upadłościowego w zakresie, w jakim nie przewidują możliwości kontroli instancyjnej w postaci wniesienia środka zaskarżenia na postanowienia sędziego-komisarza w przedmiocie wydania depozytu sądowego po zakończeniu postępowania upadłościowego, są niezgodne z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 78 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji. Ponadto zdaniem skarżącej art. 222 ust. 1 w zw. z art. 360 oraz art. 229 prawa upadłościowego w zakresie, w jakim brak jest w nich jednoznacznego określenia prawa uczestnika postępowania o wydanie depozytu do środków zaskarżenia na postanowienie sędziego-komisarza, są niezgodne z art. 2 Konstytucji.

4. Trybunał przypomina, że skarga przysługuje tylko temu, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, dlatego należy w niej wskazać, która konstytucyjna wolność lub które konstytucyjne prawo skarżącego i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone, a także uzasadnić zarzut niezgodności przedmiotu kontroli ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (art. 65 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o TK). Jeśli skarga spełnia te wymagania, lecz skarżący nie zdołał uprawdopodobnić naruszenia swoich konstytucyjnych praw, ponieważ nienależycie uzasadnił sformułowane w niej zarzuty, to należy odmówić nadania skardze dalszego biegu ze względu na jej oczywistą bezzasadność (art. 77 ust. 3 pkt 3 ustawy o TK).

5. Trybunał stwierdza oczywistą bezzasadność rozpatrywanej skargi z następujących przyczyn.

5.1. Trybunał podkreśla, że skarżąca upatruje naruszenie swoich konstytucyjnych praw (głównie prawa do zaskarżenia orzeczenia wydanego w pierwszej instancji, wywodzonego przez nią z art. 78 Konstytucji) w wadliwości przepisów prawa upadłościowego specyficznie regulujących kwestię złożenia sumy do depozytu sądowego i jej wydania z tego depozytu. Jednak zgodnie z zaskarżonym art. 360 prawa upadłościowego (w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2016 r.) skarżąca nie miała prawa, nie będąc ani osobą wskazaną w prawomocnym planie podziału funduszków masy upadłości, ani upadłym, żądać wydania sumy złożonej w depozycie sądowym. W ocenie Trybunału świadczy to o tym, że nie miała ona interesu w uzyskaniu środka zaskarżenia od rozstrzygnięcia w przedmiocie przekazania sum, które zostały zatrzymane w depozycie sądowym na podstawie art. 358 prawa upadłościowego. Innymi słowy, skoro orzeczenie o wydaniu sum z depozytu sądowego może dotyczyć wyłącznie wierzyciela, dla którego zatrzymano te sumy, lub upadłego, to prawa, których ochrony skarżąca domaga się za pomocą wniesionej skargi konstytucyjnej, jej nie przysługiwały, a zatem nie mogły zostać naruszone.

5.2. Trybunał wskazuje, że sumy należne wierzycielowi składa się do depozytu sądowego, jeżeli są spełnione przesłanki określone w art. 358 prawa upadłościowego, tj. jeżeli wierzyciel nie odebrał swojej należności w terminie miesiąca lub gdy należna mu suma nie mogła być mu wydana z powodu podania nieprawidłowego adresu albo niepodania rachunku bankowego. Udział osób trzecich w postępowaniu o złożenie sum do depozytu sądowego, nawet innych wierzycieli upadłego (takich jak skarżąca), nie jest w tych przepisach przewidziany, ponieważ o tym, komu mają przypaść sumy z podziału funduszków masy upadłości, stanowi prawomocny plan podziału ustalony przez syndyka i zatwierdzony przez sędziego-komisarza (zarzuty przeciwko planowi mogły być zgłaszane przed zatwierdzeniem planu).

5.3. Jak ustalił Trybunał i co wynika pośrednio z postanowienia Sądu Okręgowego w W. z 16 lipca 2015 r., dopuszczenie skarżącej do udziału w postępowaniu dotyczącym wydania sum z depozytu sądowego wierzycielowi wskazanemu w planie podziału było rezultatem błędnego zastosowania przepisów prawa upadłościowego. Postanowienie Sądu Rejonowego w W. z 5 grudnia 2011 r. dotyczące wypłaty sum z depozytu zostało bowiem wydane w niewłaściwym składzie (sędziego zamiast sędziego-komisarza). Konsekwencją tego błędu było umożliwienie skarżącej (uznanej za uczestnika postępowania) kontroli tego postanowienia za pomocą apelacji, tj. przy uwzględnieniu przepisów ogólnych odnoszących się do postępowania nieprocesowego, a w szczególności art. 518 zdanie pierwsze kpc, zgodnie z którym od postanowień sądu pierwszej instancji orzekających co do istoty sprawy przysługuje apelacja. Postanowienie Sądu Rejonowego w W. z 5 grudnia 2011 r. z uwagi na błędny skład zostało zatem uznane za wydane zgodnie z przepisami rozdziału drugiego działu piątego tytułu drugiego księgi drugiej kodeksu postępowania cywilnego. Tymczasem, jak wyjaśnił następnie Sąd Okręgowy w W. w postanowieniu z 16 lipca 2015 r., regulacje prawa upadłościowego w sprawie wydania depozytu sądowego uprawnionemu (wierzycielowi lub upadłemu) mają charakter autonomiczny, a zatem szczególny wobec przepisów kodeksu postępowania cywilnego, które nie powinny były znaleźć zastosowania w sprawie, o której 5 grudnia 2011 r. orzekł Sąd Rejonowy w W.

Wbrew przekonaniu skarżącej kwestia jej legitymacji do wzięcia udziału w postępowaniu o wydanie sum z depozytu wierzycielowi zgodnie z planem podziału funduszków masy upadłości nie została więc przesądzona w postanowieniu z 16 lipca 2015 r. przez Sąd

Okręgowy w W., który uchylił postanowienie sądu pierwszej instancji wydane w niewłaściwym składzie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

5.4. Trybunał stwierdza też, że domagając się instancyjnej kontroli postanowienia w przedmiocie wydania sum z depozytu, odłożonych do niego na podstawie art. 360 prawa upadłościowego (w brzmieniu sprzed 1 stycznia 2016 r.), skarżąca podjęła próbę zakwestionowania planu podziału sum z funduszków masy upadłości, co jednak po zakończonym postępowaniu upadłościowym nie mogło odnieść zamierzonego przez nią skutku.

Ze względu na oczywistą bezzasadność złożonej skargi Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji. W związku z odmową nadania skardze dalszego biegu Trybunał pozostawił wniosek o wstrzymanie wykonania postanowienia sędziego-komisarza Sądu Rejonowego w W. z 10 września 2015 r. bez rozpoznania.